

запорожців відстояти свої вольності», яка є безпосереднім продовженням попередньої. У публікації С.В. Абросимової та О.М. Чумака «До історії Нової Сербії (Документи з архіву-канцелярії Новосербського корпусу)» знайшли відзеркалення стосунки між Росією і Запорозькою Січчю, між Росією і Туреччиною, між запорожцями і колоністами. А.В. Бойко друкує першу частину «Военно-Топографо-статистического описания Екатеринославской губернии» під назвою «Топографічні описи Південної України початку XIX століття.» Нарешті, в добірці О.М. Ігнатушина та О.С. Тедсева «Німецьке населення Запорізького краю за документами Бердянської, Катеринославської, Мелітопольської та Олександрівської земських управ» опубліковано 29 документів про соціально-економічне становище населення краю. Кожен документ має заголовок і легенду, але легенди чомусь подані в дужках. Практично відсутні примітки у цій та інших публікаціях.

Як бачимо, єдині принципи археографічного опрацювання документів не вироблені, хоч у цьому, на наш погляд, є потреба.

Другий розділ обох випусків «Статті» найвагомий. У першому випуску друкуються 18 статей, у тому числі п'ять про запорозьких козаків: «Комісія для вирішення взаємних претензій татар та запорожців періоду Нової Січі» С.С. Андреевої, «Українська ландміліція» В.О. Пірка, «Місце змінника в територіально-адміністративному устрої Запорізьких волостей» О.Л. Олійника, «Запорізьке козацтво в ставленні до церков і духовенства» І.І. Лимана, «Роль образу Богородиці в духовному становленні Запоріжжя» О.П. Кривошия і три статті про Азовське козацьке військо: «Деякі питання історії Азовського козацького війська» Ю.І. Головка, «Військова служба Азовського козацького війська» Л.М. Маленко, «Місце козацького війська у військовій структурі Російської імперії» О.В. Гуйвика. Інші статті порушують питання природи, заселення, господарської діяльності, торгівлі, освіти і культури Півдня України. Серед них заслуговує на увагу стаття С.В. Абросимової «З історії книжної культури Катеринославщини кінця XVIII-початку XIX ст. (За матеріалами маргіналії книгозбірні Дніпропетровського історичного музею)».

Другий випуск «Записок» містить 8 статей. Стаття І.І. Лимана «Особливості релігійності запорізьких козаків» перегукується з статтею цього ж автора у першому випуску. Питання природо-

охорони краю порушує стаття Х.Г. Лашенко «Проблеми лісокористування на Запоріжжі в світлі документів з архіву Коша». У статтях С.М. Могильової та Л.М. Маленко йдеться про Задунайське та Азовське козацтво.

Що ж стосується статей О.Л. Олійника «Місце змінника в територіально-адміністративному устрої запорізьких вольностей» (вип. 1) та І.В. Сапожнікова «Каменные надгробные кресты запорожцев», то вони з таким же успіхом могли бути вміщені в розділі «Публікації документів», оскільки супроводжуються оригінальними документами.

Невеликий за обсягом, але цікавий в обох номерах третій розділ — «Огляди». У першому випуску три матеріали — це джерелознавчий огляд «Архівного фонду Олександрівського повітового казначейства» О.М. Ігнатушина та О.С. Тедсева, «Неопубліковані праці до історії Запоріжжя XVII-XVIII ст.» Г.К. Швидько (йдеться про підготовлену в кінці 20 років збірку статей «Полуднева Україна», але в свій час не видану). Привертають увагу й С.Р. Ляха «Публікації з історії Південної України в періоді 1991-1995 рр.» (вип. 1,2). Крім того у вип. 2 оприлюднені огляди М.П. Ковальського «Археологічні публікації з питань історії Запорізького козацтва XVI-XVII ст.» та М.А. Парфьорової «Джерела до історії соціально-економічного розвитку південно-східної України кінця XVIII — першої половини XIX ст. в Державному архіві Харківської області».

У розділі «Рецензії» вміщено 6 матеріалів, з них 4 у вип. 2, де розглядаються праці присвячені козакам і заселенню Півдня України. Про наукові конференції, наукові читання, про захист дисертацій у Запорізькому державному університеті мовиться в розділі «Хроніка та повідомлення».

Всього у двох випусках вміщено 37 публікацій, статей і повідомлень 23 авторів (5 з них опублікували по 3 і 4 по 2 матеріали).

Отже навколо «Записок» згуртувався доволі потужний кваліфікований авторський колектив, якому під силу виконувати поставлену програму. До того ж, немає сумніву, з часом він зростатиме і зміцнюватиметься. Цілком схвалюючи зроблене, хотілося б побажати редколегії «Записок» і авторському колективу звернути більше уваги на культуру видання — як мовну, так і технічну. Зважаючи на формат, доцільно було б текст друкувати в дві полоси.

Михайло Делеган

УКРАЇНА ТА УГОРЩИНА: ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ

3-4 квітня 1997 р. в Ужгороді відбулося друге засідання двосторонньої українсько-угорської комісії, котра діє у відповідності з Угодою між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво у справі повернення культурних цінностей, що потрапили під час другої світової війни та в наступні роки на територію іншої країни. Українську сторону представляли

від Національної комісії В.Б. Врублевська (заступник голови), Л.І. Лозенко (головний спеціаліст), О.В. Юрченко-Микита (головний консультант); начальник відділу інформації, використання НАФ та зовнішніх зв'язків Головархіву Г.В. Папакін, начальник управління культури Закарпатської облдержадміністрації В.С. Габорець та директор Державного архіву

Закарпатської області М.В. Делеган. З угорської сторони учасниками засідання були доктор І. Ронаї, начальник Головного управління у справах освіти та спадщини Міністерства культури і спорту Угорської Республіки, доктор І. Фодор, уповноважений міністра у справах повернення культурних цінностей, генеральний директор Угорського Національного музею Ш. Бодо, генеральний директор Будапештського Історичного музею. Під час спілкування панувала атмосфера взаєморозуміння і доброзичливості.

Керівники делегацій поінформували учасників зустрічі про виконання раніше досягнутих домовленостей, підкресливши результативність контактів Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей та Комітету з питань повернення культурних цінностей Угорщини. Відзначено як позитивний крок у налагодженні діалогу перебування в Україні двох архівістів Угорщини (грудень 1996 р.) та спеціаліста Національної комісії з питань інформатики в Угорській Національній Галереї (квітень 1997 р.), досягнення домовленості про передавання права публікації в Україні щоденника угорського вченого Нандора Фештіха, який працював у роки другої світової війни у Києво-Печерській лаврі. Йшлося також про шляхи розшуку втрачених культурних цінностей, про інтеграцію зусиль в галузі реституції культурних цінностей з іншими країнами, зокрема, з ФРН, Польщею, Росією, Чехословаччиною.

Українська сторона ознайомила учасників засідання з підсумками проведення у м. Києві 12-13 грудня 1996 р. науково-практичного симпозиуму «Правові аспекти реституції культурних цінностей: теорія і практика», висловивши подяку угорській комісії за активну участь у роботі симпозиуму та висвітлення обговорених проблем в засобах масової інформації Угорщини. Сторони домовилися об'єднати зусилля щодо використання рекомендацій симпозиуму в практичній діяльності. Представники архівних служб України та Угорщини дійшли висновку про необхідність розроблення угоди між Міністерством культури Угорщини та Головним архівним управлінням при Кабінеті Міністрів України щодо окреслених проблем.

Другий день комісія працювала на базі держархіву Закарпатської області. Про деякі аспекти співпраці України і Угорщини в галузі реституції архівних документів ділилися думками Г.В. Папакін, М.В. Делеган, І. Ронаї та Ш. Бодо. Було наголошено на необхідності повернення в Україну культурних цінностей, вивезених угорськими окупаційними властями із Закарпаття в роки другої світової війни, зокрема, щодо Мараморшського та Ковнерівського процесів, захисників Карпатської України 1939 р., документи архівів різних конфесій. Ця проблема була вперше порушена директором держархіву Закарпатської області на Міжнародній науково-

практичній конференції у Києві у грудні 1996 р. та на сторінках щорічника «Студії з архівної справи та документознавства» (1996. — Т. 1).

В ході роботи комісії було підкреслено позитивні кроки у співпраці ДА Закарпатської області з архівами Угорщини. Крім щорічних регіональних зустрічей архівістів, існують інші напрямки співпраці. Так Національному архіву Угорщини передано копії документів до 1526 р., що зберігалися в архіві Закарпаття. До речі, в історії співробітництва України і Угорщини уже мали місце повернення архівних документів: 20. 04. 1954 р. із м. Дебрецена в архів Закарпаття було передано 40 ящиків кадастральних карт за 1860-1944 рр. населених пунктів нинішнього Закарпаття.

Угорська сторона погодилася сприяти у поверненні на Закарпаття творчої спадщини художника-аматора Йозефа Мускура, вихідця із карпатського краю, котрий останні роки свого життя прожив у м. Будапешті. Українська делегація передала Державній бібліотеці ім. Сечені видання Національної комісії. «Доля культурних скарбів України під час другої світової війни: бібліотеки, архіви, музеї. Вип. 1. Волинський краєзнавчий музей» та кольоровий буклет «Державний архів Закарпатської області».

26-27 серпня 1997 р. представники держархіву Закарпатської області М.В. Делеган (директор) та Є.Є. Стойка (зав. відділом) взяли участь у роботі конференції церковних архівістів Угорщини в м. Ниредьгазі, основною темою якої була історія церкви та зв'язки церковних істориків і архівів. На подібну конференцію архівісти України були запрошені вперше.

Як відомо, церковні архіви зберігають неоціненні письмові джерела про розвиток культури, історії, економіки тощо. В більшості країн, що розвиваються, релігійні архіви є єдиним джерелом інформації про народження і смерть, спеціальність батьків новонароджених. В Угорщині, як і в інших країнах, в епоху середньовіччя документи найкраще збереглися в монастирських та церковних зібраннях. Із розвитком і поширенням різних ідеологій ускладнилися зв'язки між громадянами різних переконань і віровчень. Архіви можуть служити знаряддям встановлення і поширення взаєморозуміння і толерантності, зокрема, на міжнародному рівні. Тому вони, на нашу думку, повинні сприяти розвитку взаємозв'язків, науково-дослідної та інформативної діяльності в руслі нейтральності, екуменізму і служити прикладом у цьому плані. Водночас архівісти кожної країни повинні реалізувати ці принципи, не втрачаючи власної гідності.

У роботі конференції, що проходила у приміщенні конференц-залу греко-католицької єпархії та духовної семінарії, брали участь доктор Гельмут Байер (Німеччина) — радник Національного архіву, голова ради новоствореної секції релігійних архівів МРА, Йоганес Корнеліс Марі

ван Гаастрехт (Голландія), секретар цієї секції, Маргіт Баредіна Йонгенел-Тау (Голландія) — член ради архівістів голландської реформатської церкви, професор, доктор Петер-Йоганес Шулер (Німеччина), викладач інституту в м. Потсдам, доктор Маргіт Беке (Угорщина), директор єпископського архіву, м. Вац, Габор Шіпош (Румунія) — директор реформатського Коложварського архіву, Дюла Ердьман — голова Спільки архівістів Угорщини, Лайош Варга — секретар угорського товариства церковних архівів, Клара Довка — головний радник Центрального угорського історичного архіву (Будапешт), Міклош Центе — директор євангелістського архіву (Будапешт), Олівер Себені — керівник баптистського архіву (Будапешт) та ін.

Першого дня, до початку роботи конференції, її учасники ознайомилися з діяльністю державного архіву Саболч-Сатмар-Бережської області. Перед архівістами виступив директор архіву Ференц Нодь, котрий охарактеризував джерела з історії різних релігійних конфесій. Увагу гостей привернули спільні архівні проблеми. Відомо, що в нелегкі часи, як в Україні так і в Угорщині, відбувається скорочення апарату управління. Але в архіві Саболч-Сатмар-Бережської області ніяких скорочень не було і не передбачається, хоча обсяги роботи там незрівнянно менші, ніж у нас. А умови роботи настільки ліпші, що наші архівісти, особливо в Берегові, виглядають каторжанами на фоні угорських. Умови роботи цього архіву дозволяють надавати кожному працівникові щодня одну годину для науково-дослідницької роботи. Ми подібну розкіш не можемо собі дозволити. . . Тому в угорському архіві вагома частина бюджету робочого часу йде на наукові дослідження та підготовку публікацій. Архівом випускається щорічник наукових досліджень об'ємом 400-600 сторінок (формат 24 x 17, 5 см.), збірники документів із науковими коментарями, монографії працівників (вже третій рік поспіль). Зокрема, під редакцією Ф. Нодя 1996 р. видано великоформатний кольоровий альбом найстаріших воєнних карт Саболчської області Угорщини за 1782-1765 р. (є дві карти окремих частин території Закарпаття); Л. Фабіан опублікував 1997 р. дуже цікаве дослідження: «Зміни адміністративного і територіального поділу областей Саболч, Сатмар і Берег. 1001-1995». Обидва видання подаровано держархіву Закарпатської області.

Наступним етапом першого дня була єкуменічна служба в каплиці греко-католицької духовної семінарії. Її лейтмотивом була терпимість і взаємоповага представників різних конфесій: греко-католицької, римо-католицької, реформатської, євангелістської, православної, монашого ордену бенедиктанців та баптистів. Єпископ греко-католицької єпархії Сілард Керестеш у своєму виступі із задоволенням відзначив, що завдяки конференції в єпархіальному архіві (зовсім маленькому, розміром в одну кімнату) проведено

значні технічні нововведення. Він же закликав істориків висвітлювати історію релігії об'єктивно, бо, за його словами, в архівних документах і слава, і біль, і ганьба релігійних конфесій. Виваженим і цікавим був виступ православного священика м. Ніредьгазі.

Ділову частину конференція розпочала у єпископальному конференцзалі. У вступному слові Дудаш (Василь) Ласло оголосив, що конференція присвячена пам'яті Ласло Кормоша, колишнього голови угорського товариства церковних архівів. Пам'яті Ласло Кормоша присвятив свій виступ доктор Гельмут Баєр (Нюрнберг), голова релігійної секції МРА, членом якої був від Угорщини покійний Л. Кормош. Нагадаємо, що секція релігійних архівів була створена 14 вересня 1995 р. в Празі, а перше робоче засідання секції відбулося 21 червня 1996 р. в м. Будапешті. Відтоді Рада секції поповнилася представником Руської православної церкви, встановлюються зв'язки з ісламською групою віруючих, роботу секції підтримує Ватикан. На XIII Всесвітньому конгресі архівістів у Пекіні (вересень 1996 р.) секція релігійних архівів, членами якої є 45 установ з 15 країн світу, з 4 континентів, була включена до МСА. Г.Баєр підкреслив важливість єкуменічного характеру конференції й коротко охарактеризував життєвий шлях та архівну діяльність Кормоша. Присутні вшанували пам'ять архівіста хвилиною мовчання.

Діяльність міжнародної архівної Ради та її секції охарактеризував Йоганес ван Гаастрехт — секретар релігійної секції МРА. Визначальними у його виступі були багатозначні за змістом актуальні для українського суспільства слова-звернення — співпрацювати всім архівістам (і не тільки архівістам), незалежно від того, хто до якої конфесії належить. Дуже цікавою і змістовною була розповідь доктора Петера Йоганеса Шулера з Німеччини про сучасні розробки в галузі архівної практики. Найновіша система електронного зберігання, опрацювання і консервації документів стали предметом його спілкування з колегами. Нова система створення страхового фонду, сформована у Німеччині, викликала зацікавленість всіх учасників симпозиуму. Репрезентована інформація переконала, що Німеччині належить одне з провідних місць у світі в галузі практики архівного будівництва. Вона ефективно і активно використовує досягнення науки і техніки, вкладає відповідні кошти в архівну справу. Це особливо актуально для архівної системи України, котра, перебуває практично в кризовому стані. Яскравий приклад цього — невирішеність багатьох проблем у архівній справі Закарпаття, що знаходиться з ініціативи керівництва держархіву Закарпатської області на контролі уряду України.

Зауважимо, що у первісному варіанті виступ від Закарпаття передбачався далеко не на перших позиціях, та після ознайомлення з резюме він *закономірно був переміщений на одне з провідних* місць. В ньому директор держархіву Закарпатської

області подав загальний огляд документів релігійного характеру, які зберігаються в архіві. Зацікавленість та непідробне бажання співпрацювати з нами мали масштабне логічне продовження у формі подальшого представницького спілкування, обміну документами та узгодження основних форм співробітництва.

Цікавими і корисними були виступи Лайоша Варги, секретаря угорського товариства церковних архівів – «Curis Romana» і ватиканський архів; доктора Маргіт Беке, директора єпископського архіву м. Вац (Угорщина) – Бельгійські релігійні архіви та їх система; головного радника угорського Центрального державного архіву (м. Будапешт) Клари Довка – Використання документів церковних володінь в наукових дослідженнях, Міклоша Центе, директора євангелістського архіву м. Будапешт – Євангелістські архіви та історичні дослідження; Габора Шіпоша, директора реформатського архіву м. Клуж (Румунія) – Крайовий архів Трансільванського реформатського єпископату з точки зору архівіста і дослідника; Олівера Себені, керівника баптистського архіву Угорщини (м. Будапешт) – Зміни в баптистських релігійних архівах; Маргарет Крокетт, працівника вільного архіву в Будапешті – Архів радіо «Вільна Європа» та ін. Тексти виступів були перекладені угорською, а резюме й німецькою мовами, розтиражовані й роздані учасникам симпозиуму.

Чи не найціннішими були хвилини вільного обміну думками, спілкування. Так, надзвичайно цікавим (на диво, в нашому світосприйнятті) співрозмовником виявився баптист Олівер Себені. Він, до речі, володіє кількома європейськими мовами, в тому числі частково закарпатським діалектом. До речі, баптист досліджує і готує до публікації книжку про двох реформатських священників, котрі у XVIII ст. працювали в одному з населених пунктів теперішнього Ужгородського району. Навчалися вони в той час у Голландії і залишили по собі об'ємні письмові згадки. Це абсолютно невідомі сторінки з історії культури нашого багатостраждального і різнобарвного у всіх іпостасях краю. Цікаво, що, за словами п. О. Себені, у їхньому добре впорядкованому, з обширним науково-довідковим апаратом архіві є багато документів з історії Закарпаття. Після повернення, на прохання пана Себені, ми вислали йому карту сучасного Закарпаття та герб суверенної України.

Екуменічний зміст конференції був дуже актуальним, повчальним і важливим для Закарпаття, України і сучасного світового співтовариства в цілому.

У формуванні міжконфесійної та міжнаціональної терпимості, взаємоповаги, архівні служби різних країн, гадаємо, можуть і повинні вносити свій специфічний і важливий внесок.

В ході конференції ми зустрічалися, спілкувалися та досягли домовленості про:

а) публікацію виступів у архівних виданнях України Й. Гаастрехта; П. Шулера та ін.; б)

запрошення п. О. Себені в Закарпаття з метою підготовки названої публікації; в) організацію дослідження історії Закарпаття за документами баптистського архіву Угорщини; г) підготовку для держархіву Закарпатської області ксерокопії, публікації Харшані Андраша «Бібліотека бережського реформатського церковного приходу», поміщеної в будапештському журналі 1947 р. Керівництво держархіву Закарпатської області одержало усні запрошення: а) Дюлі Ердемана, голови Спілки архівістів Угорщини взяти участь 6-7 жовтня 1997 р. у Всеугорських днях архівістів на Балатоні; б) Бартоломея (світське ім'я – Василь) Дудаша, 88-річного жителя с. Марія-Повч, колишнього монаха (два роки) Мукачівського монастиря, брата єпископа Мукачівської греко-католицької єпархії (1942-1944 рр.), власника великого архіву та зібрання книжок – для роботи з документами; в) Ференца Нодя, директора Державного архіву Саболч-Сатмар-Бережської області Угорщини (м. Ниредьгаза) – взяти участь у роботі Угорських щорічних обласних днях архівістів 5-6 листопада 1997 р.

Учасники конференції з вдячністю згадують чудову культурну програму. Вони ознайомилися з публікаціями місцевої греко-католицької єпархії, добували у знаменитому Токаї та Марія-Повчанському монастирі.

28 серпня вони побували у Берегівському підрозділі держархіву Закарпатської області, де відбувся жвавий і зацікавлений обмін думками, досвідом з питань архівного будівництва і практики. Зарубіжних гостей цікавила система обліку документів в Україні, котра відрізняється від існуючої в інших країнах Європи. Наша система обліку визнана більш практичною, ефективною. Із великим задоволенням відзначалася активізація науково-дослідної та публікаторської роботи держархіву Закарпатської області. Зокрема, значна увага була приділена щойно виданому буклету «Державний архів Закарпатської області». У жодній з представлених на конференції країн подібного видання поки що немає. Висловлювався жаль, що буклет виданий тільки українською мовою. Зацікавленість у зарубіжних архівістів викликала інформація про переклад з німецької мови на українську держархівом області з допомогою викладача Ужгородського державного університету Кулі Ф.А. рідкісної книжки Миколи Радвані «Архіви Підкарпатської Русі», виданої земським архівістом 1922 р.

Дуже схвально було сприйнято також повідомлення про підготовку спільного українсько-угорського двомовного видання опису № 1 фонду 10 «Наджунан Бережської жупи». В ньому містяться документи з найдавніших часів, що стосуються історії наших сусідніх народів. Таке видання буде першим у практиці міжнародного архівного співробітництва і значно розширить можливості науково-дослідної, публікаторської роботи, сприятиме обміну інформацією, зміцненню довір'я і добросусідства між народами.

Учасники симпозіуму також ознайомилися з Мукачівським замком та монастирем, греко-католицьким кафедральним собором в Ужгороді, обласним центром.

20-21 листопада 1997 р. відбулися міжнародні дні архівістів у м. Ніредьгазі, приурочені до 160-річчя з дня заснування міста. Учасниками цих офіційних заходів були архівні працівники із прикордонних районів Румунії, Словаччини та Хорватії, а також п'яти областей Угорщини. На запрошення директора Саболч-Сатмар-Бережського обласного архіву Угорщини прибули директор держархіву Закарпатської області М.В. Делеган та заступник директора — Л.Л. Побранський. В роботі форуму взяв участь голова Товариства угорських архівістів Дюла Ердман.

Відкриття урочистостей відбулося в адмінбудинку міської управи, де розгорнули виставку «архівних видань» за 1992-1997 рр. Увагу присутніх привернули новинки 1997 р.: а) відтворена в кольорі (широкоформатна) грамота угорського короля місту Ніредьгазі з науковими коментарями. Видано кілька *сотень* примірників один екземпляр вручено президенту Угорщини Арпаду Гьонцу; б) альбом кольорових карт — колекція історичних та стратегічних карт, військових карт за період від 1782 по 1785 роки. Дві з них стосуються нинішньої території Закарпатської області України, крім того в Ніредьгазському архіві є близько 150 копій карт на німецькій та угорській мовах, що стосуються території сучасного Закарпаття, складених спеціалістами колишньої Австро-Угорщини; в) щорічні наукові збірники архіву Саболч-Сатмар-Бережської області та ін.

Відкрив урочисте зібрання Ференц Нодь — директор архіву. З привітанням до учасників звернувся заступник голови міської управи. Було вшановано також найстарішого архівіста Балого Іштвана.

Директор архіву Клуж-Напока (Румунія, Коложвар) Іоан Драган, котрий вперше брав участь у днях архівістів у м. Ніредьгазі, у своєму виступі коротко охарактеризував новий закон про архіви Румунії та розповів про видання архівом впродовж двох років фахового журналу «Архівний вісник».

Олена Павлова

СКАРБИ АРХІВУ-МУЗЕЮ

Наприкінці листопада 1997 р. у ЦДАМЛМ України відбулась презентація документів відомої української письменниці, художниці з Бразилії Віри Вовк (Селянської).

З переданої цінної колекції матеріалів на огляд присутніх було виставлено переклади Віри Вовк португальською мовою творів П. Тичини, І. Драча, В. Шевчука, І. Калинця, В. Голобородька, «Антологію української літератури»; численних адресатів художниці — відомих діячів культури Миколи Бажана, Андрія Білецького, Святослава

Зустріч і спілкування з директором (вже 32 роки!) сусіднього Земплінського окружного архіву (м. Шаторальяуйгель, Угорщина) Хевді Іштваном дозволили уточнити, що в цьому архіві зберігаються документи з 1570 р., в тому числі з історії окремих населених пунктів Закарпаття (Угочанської жупи).

Під час перебування в Ніредьгазі тривала робота з підготовки спільного українсько-угорського видання опису № 1 Ф-10 держархіву Закарпатської області.

Учасників форуму зацікавив досвід угорських колег із популяризації професії архівістів, а саме діяльність на базі Ніредьгазського архіву школи аматорів архівної справи. В її складі — 28 студентів та учнів гімназій, заняття з якими проводяться в робочий час працівниками архіву. Програма не розроблена. Темі щоразу диктує життя, вивчають самі «школярі». Мета занять — популяризація архівних видань, досліджень та підготовка кадрів майбутніх архівістів.

Для українських архівістів участь у святах була доволі результативною: нами встановлено контакти з керівництвом комітатсько-міської бібліотеки ім. Морица Жігмонда (директор Нодь Ласло). Керівництво бібліотеки просило надати можливість їхньому працівникові вивчати періодичні видання, котрі є у держархіві Закарпатської області за XIX — поч. XX ст. Бібліотека Ніредьгазі готує каталог періодики за цей період. Директор бібліотеки висловив готовність передати Державному архіву Закарпатської області мікрофільми уже складеного ними каталогу періодики за згаданий період, які є в архівах та бібліотеках Угорщини.

Як засвідчила зустріч, архівістів сусідніх держав, у т.ч. і Угорщини турбують такі проблеми: а) можливості дослідження архівних документів з історії міст і сіл колишньої Австро-Угорщини та угорського королівства, з історії національних меншин країн регіону; б) удосконалення системи обліку архівних документів; в) розширення системи конструктивного співробітництва з активнішою державною підтримкою.

Участь у форумі угорських архівістів була корисною і повчальною.

Гординського, Уласа Самчука, Юрія Смолича, Бориса Тена, Ярослави Музики, Григорія Кочура, Миколи Лукаша, Василя Стуса, Івана Світличного та ін. Відвідувачі ознайомились з автобіографією письменниці, документами про наукову та викладацьку роботу Віри Вовк у вищих навчальних закладах Бразилії, Німеччини, США, візитними картками, програмами літературно-мистецьких вечорів, конгресів. Привернули увагу присутніх друковані поетичні твори «Мандаля», «Жіночі маски», «Меандри», «Весняне дійство»,